

Christine Mundhenk (Hg.):

Melanchthons Briefwechsel, Band T 24: Texte 7094-7454 (März 1554-März 1555), hg. von Matthias Dall' Asta, Heidi Hein, Regine Klar, Christine Mundhenk. Verlag fromann-hoolzboog, Stuttgart-Bad Canstatt 2023. 592 s.

Blandt dette binds 326 dokumenter har ikke færre end 54 endnu ikke været trykt eller kun ufuldstændigt, og der er fire "nyheder", blandt dem et brev fra den sydtyske reformator Johannes Brenz, som ønsker et møde med Melanchthon (7229a). Det drejer sig om den alvorligste lærestrid i den lutherske lejr, debatten om Albrecht Osianders specielle retfærdiggørelseslære, som bølgede frem og tilbage i disse år. Christian III og hans førende teologer var også involveret, idet de på det skarpeste tog afstand fra Osiander, hofteolog hos hertug Albrecht af Prøjsen, Christian III's svoger. I brevet erklærer Brenz, at det er en usaglig hetz, man bedriver mod Osiander og håber, at Melanchthon kan få standset sagen. Selvom Melanchthon havde frarådet det, holdt nogle teologer et møde i Naumburg, hvor de udtalte en skarp fordømmelse af Osianders falske lære.

To dødsfald gjorde naturligt nok et dybt indtryk på Melanchthon. Fyrste Georg af Anhalt, som havde været katolsk domprovst i Magdeburg, men var gået over til den lutherske bekendelse og blevet bispeviet af Luther, døde i oktober 1553. Melanchthon og han havde været nære bekendte. Melanchthons forord til bind fem af Luthers samlede skrifter drejer sig næsten udelukkende om Georgs meget interessante teologiske udvikling (7128). Kort efter afgik den tidligere kurfyrste Johann Friedrich ved døden, han som var endt i kejserens fangenskab som taberen i religionskrigen. Melanchthon roser hans ufravigelige evangeliske bekendelse (7125).

Den nære forbindelse med Christian III af Danmark opretholdes også i dette år. Der er bevaret ikke færre end fire breve fra Melanchthon til kongen, og det er især tre hovedområder, som han beskæftiger sig med. Striden om Osianders retfærdiggørelseslære. Melanchthon sender kongen den store teologiske betænkning fra Naumburgmødet (7195. 7209). Et andet område, som var af uvurderlig betydning for kongen, var de mange "tidender", som Melanchthon sendte om politiske begivenheder i Europa, ikke mindst om den fare, som det osmanniske rige udgjorde. Lige så vigtigt var Melanchthons nyheder om teologiske bøger, debatter og direkte stridigheder i den tyske teologiske verden. Det bidrog til, at informationsniveauet hos Christian d. 3. hele tiden var fint, ganske vist med nogen forsinkelse. Endelig er Melanchthon også i dette år meget optaget af at bede kongen sende stipendier til danske studerende i Wittenberg. Andreas Petersen, Barsbøl (7220), Rasmus Sørensen, Ribe (7259). En ansøgning for Hans Frandsen, Ribe, sendte Melanchthon til Danmarks mægtigste mand, kansler Johan Friis (7317). De var, skrev Melanchthon, alle dygtige og fromme og kunne tjene kirke og skole udmærket, når de vendte hjem. Han ansøgte også for Johannes Højne. Men der slog kongen bremsen i. Han er blevet hjulpet

tilstrækkeligt, skriver majestæten, og han skal have lavet en masse tosserier, ja, han vil endda udgive en bog. Men der er nok af unyttige bøger, og Melanchthon bedes sørge for, at det ikke sker. Studenten skal i stedet rejse hjem til fædrelandet og lade sig bruge til noget nyttigt (7354). Den kritiske konge har åbenbart også andre informationskilder end Melanchthon.

Martin Schwarz Lausten